

Open Pastoraat 30 april 2017.

Thema: **de draad weer oppakken.. en dan?**

De tekst die we vandaag lezen is een soort Epiloog, nawoordje, bij het evangelie van Johannes. Johannes 20 eindigt als volgt met vers 30 en 31:

En dan begint Joh. 21 met: 'later hebben de leerlingen hem nog een keer gezien'. En dan volgt een verhaaltje met alledaagse, bijna onbenullige, details: wie er precies bij waren, dat Petrus aankondigt 'ik ga vissen' en dat anderen zeggen dat ze meegaan, gevolgd door een hele nacht tobben zonder resultaat. Dan verschijnt een incognito Jezus die het clubje vissers in even alledaagse woorden toeroept: jongens, hebben jullie wat vis voor me? Met als antwoord van de vissers een kort en bot nee. En dan blijkt deze stuurman aan wal een wat belachelijke inval te hebben, die nog werkt ook: Ik weet niet of u wel eens vist, maar ik ken wel dat dat soort oplossingen als het na lange tijd niet lukt, laat ik m'n hengel nog maar eens een paar meter verder uitgooien, je weet maar nooit of het lukt dan misschien wel. Meer 'god zegene de greep' dan echte visserswijsheid. En dan blijkt dat in dit geval nog miraculeus te werken ook. Welgeteld 153 vissen worden er genoemd.

En nadat ze het overvolle net aan land hadden gesleept blijkt Jezus de barbecue al te hebben aangestoken en volgt een gezamenlijk maal.

Het is duidelijk dat met dit verhaal het gewone leven weer z'n intrede heeft gedaan, zij het onderbroken door een verrassende wending, die overigens ook weer heel alledaags eindigt: Jezus: 'kom wat eten'. Geen plechtig 'neem en eet, dit is mijn lichaam' maar gewoon: kom wat eten. En dan zie je de bedremmelde leerlingen die niet durven vragen wie hij is.

De rest van het hoofdstuk wordt gevolgd door een gesprek tussen Jezus en Petrus, waarin Jezus tot 3 x toe Petrus vraagt om als een herder voor zijn kudde te zorgen en dan een toelichting dat het Johannesevangelie is geschreven door de leerling van wie Jezus veel hield.

Het is waarschijnlijk dat dit hoofdstuk is later is toegevoegd, enerzijds om het gezag van Petrus en de schrijver van het Johannesevangelie te bevestigen en

anderzijds om een centraal thema van de vroege gemeente op te pakken: hoe nu verder nu Jezus er niet meer is en het gewone leven z'n gang weer gaat. Waar is Jezus, als hij is opgestaan? En: Is dit alles wat er is?

Dat wordt op zo'n manier beschreven dat we er vandaag ook nog veel aan hebben. Er zijn verschillende lagen in het verhaal en je kan er op verschillende manieren naar kijken:

Om te beginnen is de beschrijving van het verhaal verweven met symboliek en thema's uit de evv. die op een andere en meer alledaagse manier dan tijdens Jezus leven terugkomen: de wonderbare vermenigvuldiging, het laatste avondmaal, lopen over het water, vissen als metafoor van de roeping van de leerlingen.

Johannes zegt hiermee: ons geloof speelt zich in het alledaagse leven af: daarin kan de betekenis van de oude woorden van het evangelie oplichten. Niet in theorieën over het al of niet bestaan van God of over de oorsprong en toekomst van de wereld. Geloven is verweven met ons dagelijks bestaan. Jezus is herkenbaar in gewone mensen, zoals hij daar aan de kant van het meer stond te roepen en visjes bakte. Mensen kunnen je tot de orde roepen, in je nekvel pakken, laten zien waar het echt om gaat in het leven, geloof, hoop en liefde belichamen, laten zien wie Jezus is. Mensen kunnen boven zichzelf uitstijgen, woorden spreken die iemand levenslang bijblijven.

Het is veelbetekenend dat in de tekst in vers 12 er bij staat dat 'niemand van de leerlingen durfde hem te vragen: wie bent U. Want ze begrepen dat het de Heer was'. Het blijft een geheim, dat Jezus verschijnt in mensengestalte. We ook niet controleerbaar aanwijzen: dat is christelijk, of juist onchristelijk. Het is geen triomfantisme dat we het door hebben en van de daken schreeuwen wat goed is en wat kwaad. Die schroom over het eigen weten en kennen is fundamenteel: ons kennen is stukwerk, onze wetenschap mensenwerk, we hebben de waarheid niet in pacht en we zijn niet de vertegenwoordigers van God op aarde.

Op psychologisch niveau is het verhaal even diepzinnig als veelzeggend: ieder mens kent hoogte- en dieptepunten in z'n leven: de geboorte, het vinden van een partner, slagen voor een examen, een nieuwe baan, een nieuw huis, carrière stappen, zijn van die hoogtepunten die vroeg of laat afvlakken,

gewoon worden, en dan zie je niet meer wat er zo bijzonder aan was. Je vraagt je af: is dit het nu, of hebben we nog wat anders te verwachten. Je gaat je vervelen, of blijft maar doormalen in hetzelfde ritme tot je in een crisis terecht komt.

Ieder mens kent ook dieptepunten: het overlijden van iemand die belangrijk voor je is, scheiding, verlies van een betekenisvol werk, ziekte, een crisis op psychisch gebied. En als je na een crisis de draad weer oppakt merk je dat het niet meer gaat zoals je eerst deed. Je pakt je weer bij elkaar en begint opnieuw, om vervolgens te ontdekken dat je vastloopt, omdat alles in een ander licht is komen te staan.

Ik begin met een klein persoonlijk voorbeeld: Ik heb zelf als 14 jarige 7 weken in het ziekenhuis gelegen, en kreeg een onbedaarlijke huilbui toen ik weer thuis kwam en het gewone gekibbel aan tafel bleek gewoon te zijn doorgegaan. In de jaren dat ik in de GGZ heb gewerkt, heb ik geleerd dat de grootste zingevingscrises zich juist voordoen op het moment dat mensen weer beter verklaard zijn, weer naar huis gaan, en proberen het leven weer op te pakken. Juist op dat moment komen er veel zelfdodingen voor.

Ik las eergisteren in Trouw het aangrijpende verhaal van een jonge vrouw van 18 jaar die kanker kreeg en toen zij van de chemo's af was kon zij niet meer het gebabbel over drank en dansen aan omdat zij op een dieper niveau was gaan leven en dus vervolgens ernstig vereenzaamde.

Precies daarover gaat ons verhaal van vandaag: je kan wel manmoedig de draad weer oppakken en je best doen, doortobben op de oude paden, maar alles is toch veranderd. Je zult het letterlijk over een andere boeg moeten gooien.

Dat is heel beangstigend: want dan weten we niet meer wat ons te wachten staat. Het is veiliger om op de ingesleten paden door te gaan, ook als die nergens toe leiden, omdat je die kent, die zijn vertrouwd, daar ben je aan gehecht. Stel je voor wat er kan gebeuren als je dat loslaat. Dus blijf je doortobben op de ingesleten paden.

Heel bijzonder aan onze tekst is dat Jezus niet zegt dat ze dan zullen vangen, maar zullen vinden. Slecht vertaald met: 'dan zal het wel lukken'. Dat is niet voor niets: hij twijfelt niet aan hun techniek als vissers, hoe je het beste vissen vangt, binnenhaalt, maar laat hen anders kijken: je moet de vis eerst vinden, voordat je kan vangen. Niet gericht zijn op succes, maar aandachtig zoeken.

Niet gericht zijn op het resultaat, maar op de weg. En dan niet het zoeken naar de bekende weg, maar nieuwe wegen durven in te slaan. Het gaat hier niet om de makkelijke moraal: gooi het eens over een andere boeg, maar over de fundamentele bereidheid anders naar je leven te kijken: niet meer op de oude voet verder gaan, maar wagen kritisch naar je eigen ingesleten paden te kijken: heb ik die wel nodig, moet ik zo vreselijk mijn beste blijven doen, of kan ik me ook openen voor een ander perspectief, kan ik anders naar mijn leven kijken? Wat ik altijd verkeerd heb gevonden, is dat wel zo verkeerd? Is er een andere kant aan mijn gelijk? Dat is natuurlijk makkelijker gezegd dan gedaan. Maar het gaat juist niet om het doen, maar om het niet-doen, stilstaan. En dan niet meditatief navelstaren maar aan de slag. En dan niet alleen met jezelf aan de slag: het verhaal eindigt met het delen van de vissen die er al waren en de nieuwe vangst van de leerlingen, het verhaal eindigt in gemeenschap. Je kunt het niet alleen, het gaat niet alleen om zelfreflectie. Het eindigt met samen, het alledaagse avondmaal: delen van de pijn die je hebt, je durven te openen voor elkaar.

Je kan de tekst ook vertalen naar de omgang met andere mensen: Het gaat om de aandacht, om het gericht zijn op de ander, om de vraag wat kan ik voor de ander betekenen en niet om de vraag wat kan de ander voor mij betekenen: vind ik de ander? Zie ik de ander?

Vertaald naar de politiek: we zullen naar een heel andere vorm van omgaan met de aarde, de dieren, en de mensen moeten. Niet de gebaande wegen van groei van het BNP, van zittende macht, van overgeleverde belangen, maar nieuwe wegen zoeken, die ons uiteindelijk wel eens heel veel meer winst zouden kunnen opleveren dan blijven doormodderen op dezelfde kant van ons politieke bootje.

Vertaald naar de kerk, de zending van de kerk, het vissen van mensen: je moet naar de mensen toe, en je niet richten op de vraag hoe krijg ik ze binnen. De missioloog Hoekendijk zei het heel duidelijk in de studies van de wereldraad van kerken naar de church for others: de kerk heeft ga-structuren nodig, naar buiten treden, naar de mensen en de samenleving toe gaan, en niet come-structures. Niet: iedereen is welkom, je mag binnekomen, we willen een

aantrekkelijke en vitale gemeente zijn: uiteindelijk is de come-structure op de instandhouding van jezelf als instituut gericht en niet op het heil van de mensheid.

De kerk is een plek van mensen die die andere vraag stellen. Niet een veilige plek waar geruststellende antwoorden op moeilijke vragen worden gegeven, maar een plek waar kritische vragen worden gesteld bij geruststellende, makkelijke antwoorden. Waar de achterkant van het gelijk van de vanzelfsprekende aannames in maatschappij en politiek de ruimte krijgt; Waar we niet gericht zijn op de overleving van onszelf maar gericht zijn op de wereld en de mensen buiten ons, op het aardse alledaagse; meer –een ‘getuigenispartij’ of een gideonsbende dan een grote volkskerk; Waar niet het veilige ‘ons kent ons regeert’, maar een haard van onrust die de hoop op een echt andere wereld steeds weer opent.

Gerrit Jan van der Kolm